Experts

Larangan Media Sosial Terhadap Kanak-kanak Bawah 16 Tahun: Perlindungan atau Kawalan Berlebihan?

Mon, 12/15/2025 - 17:04

Kerajaan Malaysia dijangka melaksanakan larangan penggunaan media sosial bagi kanak-kanak di bawah 16 tahun bermula 1 Januari 2026. Dasar baharu ini digubal di bawah Akta Keselamatan Dalam Talian 2025 dan bertujuan melindungi golongan muda daripada risiko digital yang semakin serius. Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia menjadi agensi utama untuk merangka garis panduan, membangunkan peraturan terperinci serta memastikan platform mematuhi syarat berkaitan umur dan kandungan.

Langkah ini menerima pelbagai pandangan daripada masyarakat. Ada pihak bersetuju bahawa ia diperlukan demi keselamatan kanak-kanak. Namun, terdapat juga kebimbangan tentang implikasi terhadap hak akses maklumat, privasi data dan kebebasan bersuara dalam kalangan remaja.

Rasional Utama Larangan

Kerajaan menjelaskan bahawa pendedahan awal kepada media sosial telah membawa kesan mendalam terhadap perkembangan emosi dan mental kanak-kanak. Kanak-kanak semakin kerap berdepan kandungan yang tidak sesuai, termasuk unsur ganas, seksual, bahasa kasar dan bahan manipulatif yang kelihatan seperti kandungan tulen. Kebimbangan turut timbul berikutan kehadiran kandungan berasaskan kecerdasan buatan yang sukar dikenal pasti oleh pengguna muda.

Selain itu, kes buli siber dan eksploitasi seksual dalam talian mencatat trend meningkat. Kes remaja perempuan berusia 16 tahun di Kuching pada 2019 yang membunuh diri selepas menjalankan undian di Instagram menjadi contoh yang sering dirujuk. Undian tersebut mendorong keputusan tragis kerana majoriti pengundi memilih agar mangsa mengakhiri hidupnya. Kes ini mendapat perhatian antarabangsa dan menunjukkan betapa kuatnya pengaruh media sosial terhadap emosi remaja.

Kes buli siber melibatkan pengguna dewasa turut memberi gambaran jelas tentang bahaya yang dihadapi remaja. Beberapa insiden yang dilaporkan pada tahun 2024 melibatkan kematian selepas tekanan dan cercaan berpanjangan di platform digital. Walaupun mangsa bukan kanak-kanak, kejadian ini menunjukkan betapa agresif dan tidak terkawal suasana media sosial jika tidak dipantau.

Kajian UNICEF menunjukkan tiga daripada sepuluh remaja Malaysia mengakui pernah dibuli secara dalam talian. Penyelidikan lain pula mendapati kadar cyber victimisation dalam kalangan pelajar universiti boleh mencecah lebih 20 peratus dengan kesan ketara terhadap kemurungan dan tekanan psikologi. Faktor-faktor inilah yang mendorong kerajaan mengambil pendekatan lebih tegas.

Mekanisma Pelaksanaan Larangan

Pelaksanaan dasar ini menggabungkan kaedah yang digunakan di Australia dan beberapa negara

Eropah. Salah satu mekanisma utama ialah pengesahan identiti menggunakan dokumen rasmi seperti kad pengenalan atau pasport. Kanak-kanak di bawah 16 tahun tidak dibenarkan membuka atau mengendalikan akaun media sosial, manakala pengguna berumur 16 dan 17 tahun akan diletakkan di bawah sistem kawalan kandungan yang lebih ketat.

Kerajaan turut mewajibkan platform media sosial dengan tidak kurang daripada lapan juta pengguna di Malaysia untuk mendapatkan lesen daripada Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia. Lesen ini memastikan platform mematuhi garis panduan seperti penapisan kandungan tidak sesuai umur, pengurusan aduan yang cekap serta ketelusan algoritma. Platform yang gagal mematuhi syarat boleh dikenakan denda atau tindakan pembatalan lesen. Namun, butiran penalti terperinci masih dibincangkan.

Meskipun langkah ini dianggap berpotensi menurunkan risiko pendedahan awal kepada kandungan berbahaya, timbul persoalan mengenai keselamatan data peribadi. Pengesahan umur memerlukan platform mengumpulkan maklumat sensitif, maka isu privasi perlu ditangani dengan serius.

Kes-kes yang Mendorong Keperluan Tindakan

Kerajaan merujuk beberapa kes yang berlaku antara 2019 hingga 2024 sebagai bukti perlunya pemulihan menyeluruh. Antara kes yang paling banyak dipetik ialah insiden melibatkan mangsa remaja di Kuching dan beberapa pempengaruh wanita yang berdepan tekanan melampau akibat komen kasar serta serangan bertali-arus dan tersusun oleh pengguna dalam talian.

Selain itu, laporan menunjukkan peningkatan kes remaja mengalami kemurungan akibat perbandingan sosial, ketagihan kepada platform hiburan, serta pendedahan kepada kandungan sensasi yang dipacu algoritma. Remaja didapati kerap menjadi sasaran bahan yang tidak sesuai dengan usia mereka kerana algoritma sering mengutamakan kandungan yang mencetuskan reaksi emosional.

Situasi ini membawa kepada kesedaran bahawa pengawasan ibu bapa sahaja tidak lagi mencukupi. Persekitaran digital yang semakin kompleks memerlukan campur tangan dasar bagi mengurangkan risiko dan membentuk ekosistem yang lebih selamat.

Pandangan Masyarakat

Dalam kalangan ibu bapa, majoriti menyokong larangan ini. Ramai berpendapat bahawa ia membantu mengurangkan ketagihan gajet serta pendedahan kandungan dewasa. Ada yang melihat keputusan ini sebagai usaha kerajaan untuk membantu keluarga mengurus penggunaan teknologi dalam kalangan anak-anak, terutamanya dalam era kandungan digital mudah diakses tanpa sempadan.

Namun, terdapat juga kebimbangan bahawa larangan ini mungkin terlalu keras. Amnesty International dan beberapa pertubuhan hak digital menyatakan bahawa larangan menyeluruh boleh menjejaskan hak kanak-kanak untuk mendapatkan maklumat, membina hubungan sosial dan menyatakan pendapat secara dalam talian. Mereka mencadangkan pendekatan lebih seimbang seperti kawal selia algoritma yang mempromosikan kandungan berbahaya, peningkatan perlindungan data peribadi dan pendidikan literasi digital sejak peringkat awal persekolahan.

Golongan remaja pula memberikan reaksi bercampur. Ada yang berpendapat bahawa larangan ini dapat membantu mereka memberi tumpuan kepada kehidupan sebenar dan pembelajaran. Namun,

ada juga yang bimbang ia akan menghadkan komunikasi dengan rakan serta akses kepada sumber pembelajaran moden yang banyak beralih ke platform digital.

Menuju Pelaksanaan dan Perbahasan Berterusan

Larangan media sosial untuk kanak-kanak di bawah 16 tahun dianggap sebagai sebahagian daripada agenda keselamatan digital negara. Meskipun pelaksanaannya masih melalui penambahbaikan, dasar ini sudah pun mengubah cara masyarakat menilai peranan media sosial dalam kehidupan kanak-kanak.

Perdebatan dijangka berterusan selepas pelaksanaan bermula. Isu seperti privasi data, akses kepada maklumat pendidikan, alternatif komunikasi dan jurang digital akan terus menjadi topik utama. Walaupun demikian, kerajaan menegaskan bahawa tujuan utama adalah melindungi generasi muda daripada risiko dunia digital yang berkembang dengan sangat pantas.

Oleh: Ahmad Ibrahim
E-mel: ahmadbi@umpsa.edu.my

Penulis adalah Pensyarah, Pusat Sains Kemanusiaan (PSK), Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

Rencana ini merupakan pandangan peribadi penulis dan tidak menggambarkan pendirian rasmi Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

- 862 views

View PDF